

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

Nota van Antwoord

Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau

Waterstofnetwerk Zuidwest-Nederland

Datum: 03-04-2024

Inleiding

De concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (concept-NRD) heeft van vrijdag 3 november tot en met donderdag 14 december 2023 ter inzage gelegen. Gedurende deze periode was het mogelijk om via een zienswijze te reageren. Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) en Hynetwork (100% dochteronderneming van Gasunie) vinden het belangrijk om tijdig reacties vanuit de omgeving van het project te ontvangen. Het doel hiervan is om de omgevingspartijen vanaf het begin een plek in het project en in de afwegingen te geven. In deze Nota van Antwoord vindt u alle ingediende zienswijzen op de concept-NRD en de beantwoording daarvan. In totaal zijn er 22 zienswijzen binnengekomen. Het ministerie van EZK en Hynetwork bedanken de indieners voor de geleverde input en het meedenken in dit project.

Tijdens de terinzagelegging van de concept-NRD organiseerde EZK twee informatiebijeenkomsten op de volgende momenten en locaties, in aanvulling op de brede communicatie via de communicatiekanalen van het ministerie van EZK, Hynetwork, betrokken regionaal bestuurlijke stakeholders, diverse landelijke en regionale geprinte en digitale media:

- Dinsdag 28 november 2023, in De Stenge, Stengeplein 1, in Heinkenszand, van 19:00 tot 21:00 uur
- Woensdag 29 november 2023, in de CO3 Campus, Zeelandlaan 2, in Terneuzen, van 19:00 tot 21:00 uur

Tijdens de bovengenoemde informatiebijeenkomsten vertelden de initiatiefnemers van Hynetwork en het ministerie van EZK meer over de concept-NRD, de toekomstige participatie aanpak en de project procedure. Op deze momenten konden vragen gesteld worden. Dat kon tijdens de bijeenkomsten mondeling en door schriftelijke vastlegging. Verder konden belanghebbenden gedurende de gehele eerdergenoemde periode van terinzagelegging via de projectwebsite (www.rvo.nl/waterstofnetwerk-zwn) per brief of telefonisch een reactie indienen. In deze Nota van Antwoord worden alle ontvangen reacties beantwoord.

Hoe vind ik mijn ingediende reactie terug?

Iedereen die voor het einde van de terinzagelegging een reactie heeft ingediend, heeft een brief ontvangen waarin een registratienummer staat. Aan de hand van dit registratienummer kan een specifieke reactie en het antwoord daarop worden gevonden.

Reacties en beantwoording

De tabel in dit document bevat alle reacties op de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Waterstofnetwerk Zuidwest-Nederland (WZWN) en de antwoorden daarop.

Bepaalde teksten uit de ingediende reacties zijn in de volgende tabel lichtelijk aangepast. Het gaat om aanpassingen die de leesbaarheid van de reacties vergroten. Zo zijn bijvoorbeeld spelfouten eruit gehaald en volzinnen gemaakt. Ook zijn bij brieven de hoofdpunten eruit gehaald en in de tabel geplaatst. De oorspronkelijke teksten van zowel de reactieformulieren als ook de ingediende brieven zijn te vinden in de bijlage bij deze Nota van Antwoord. De reacties zijn allemaal geanonimiseerd conform de privacywetgeving. De privacygevoelige informatie is zwart gelakt.

Reactietabel

Gebruikte afkortingen in de beantwoording

- EZK: Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
- VenP: Voornemen en voorstel voor Participatie
- CNRD: Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau
- MER: Milieueffectrapport
- (c)VKA: (concept) Voorkeursalternatief

Voor alle ingediende reacties, een overzicht hiervan met reactienummer en organisaties wordt verwezen naar de Inspraakbundel die als bijlage bij deze Nota van Antwoord is toegevoegd. Voor meer informatie over het project kunt u terecht op www.rvo.nl/waterstofnetwerk-zwn.

Reacties en beantwoording

Nummer	Reactie	Antwoord
Reactienummer 202302769		
1	Formulier zonder inhoudelijke reactie aangeleverd.	Geen antwoord vanwege ontbreken inhoudelijke reactie.
Reactienummer 202302777		
1	<p>De volgende aspecten dienen betrokken te worden bij het toetsingskader:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De tijd en kosten van alle stakeholders, e.g. direct betrokken bij de aanleg van nieuwe leiding; • Het effect op ruimtelijke ordening aanvragen van derden, bijvoorbeeld locatie windmolens; • Het inplannen van toekomstige afnemers/toeleverancier-punten. 	<p>We betrekken de regionale overheden (gemeenten, provincies en waterschappen) en grondeigenaren bij de ontwikkelingen van ons project. In de Integrale Effectenanalyse (IEA) kijken we naar de kosten van het project en de impact op de omgeving.</p> <p>We zijn ons bewust van andere projecten in het plangebied en houden bij de verdere uitwerking rekening met elkaar. Hierbij gaat het om andere rijksprojecten in het kader van de energietransitie, maar ook regionale ruimtelijke plannen.</p> <p>Bedrijven die geïnteresseerd zijn in een aansluiting op het landelijke waterstofnetwerk kunnen hun interesse kenbaar maken bij Hynetwork (100% dochteronderneming van Gasunie). Hynetwork bekijkt samen met deze bedrijven of een aansluiting mogelijk is. Hynetwork heeft een deel van de website speciaal ingericht voor geïnteresseerde bedrijven. Hier wordt het commerciële proces toegelicht: www.hynetwork.nl/zakelijk.</p>
Reactienummer 202302799		
1	Onderzocht dient te worden hoe woningen zo spoedig als mogelijk aangesloten kunnen worden op het landelijk waterstofnetwerk.	Het landelijk waterstofnetwerk wordt in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat door Hynetwork aangelegd. Dit netwerk verbindt de industriële gebieden in en rondom Rotterdam, Zeeland, Noord-Nederland, Noordzeekanaalgebied en Limburg met elkaar, met waterstofproductie en -import en met waterstofopslaglocaties. Hynetwork heeft de opdracht om de industrie aan te sluiten op het waterstofnetwerk. Het aansluiten van woningen maakt geen deel uit van het project.
2	Betrek bij het toetsingskader ook het aspect dat ook particulieren hier gebruik van kunnen gaan maken zeker als je woning niet geschikt is om	Zie het antwoord hierboven.

Nummer	Reactie	Antwoord
	van het gas af te gaan.	
Reactienummer 202303544		
1	Ik vind het belangrijk dat met name aandacht wordt besteed aan risicoanalyses als er belangrijke besluiten worden genomen.	We denken dat u de risicoanalyses bedoelt op het gebied van externe veiligheid. In de vervolgstappen van de projectprocedure worden meerdere onderzoeken en analyses uitgevoerd. Hier vallen ook onderzoeken en analyses op het gebied van externe veiligheid onder. Het project moet voldoen aan de wettelijke eisen rondom externe veiligheid. De resultaten van deze onderzoeken worden meegenomen in de besluiten over het project.
2	Wij wonen in een deltagebied dat wat betreft de verschillende waterniveaus kent met name de kwelwatervorming die in de praktijk wordt onderschat. Dat geldt ook voor de noodzaak van eventuele dijkversterkingen.	Een van de milieuthema's die we gaan onderzoeken is water. We kijken onder andere naar waterstanden, wateronttrekking en kwelvorming. We zorgen ervoor dat er zo min mogelijk effecten zijn op waterstanden, waterkwaliteit en waterstaatsobjecten, zoals dijken.
3	Vanuit mijn voormalige functies bij Rijkswaterstaat en bij het Waterschap ben ik graag bereid mijn ervaring met u te delen als daar behoefte aan bestaat.	Bedankt voor het aanbod dat u uw ervaringen met ons wilt delen. We houden u graag betrokken bij ons project. We delen informatie over het project op onze website en in onze nieuwsbrief. Deze vindt u op www.hynetwork.nl/zuidwest-nederland . U kunt ook contact met ons op nemen.
4	In het project moet rekening worden gehouden met o.a. (omgevingswetten, de Kaderrichtlijn Water), regelingen en belangen van de omliggende landen die met hun waterbeheer op hun beurt invloed uitoefenen op het waterniveau in/op het land.	Het project dient inderdaad te voldoen aan de door u genoemde kaders en richtlijnen. In de volgende projectfase, voor het concept Voorkeursalternatief, maken wij de wetgeving, kaders en richtlijnen waar het project aan dient te voldoen inzichtelijk.
Reactienummer 202303545		
1	In de publicatie in de lokale pers (o.a. Reimerswaal Informatie) over deze informatiebijeenkomst is alleen expliciet vermeld dat het gaat over de 380kV verbinding. De overige projecten worden alleen genoemd als: "onder andere" andere projecten. Er geen bezorging in het buitengebied van Heinkensand. Deze twee voorbeelden roepen de vraag op in hoeverre deze bewoners (goed) zijn geïnformeerd.	Wij vinden het spijtig om te vernemen dat niet alle geïnteresseerden en belanghebbenden tijdig hebben vernomen dat ook ons project tijdens de informatiebijeenkomsten in Heinkensand en Terneuzen vertegenwoordigd was. Bij onze communicatie hebben we gebruik gemaakt van een brede selectie regionale bladen in het projectgebied, waaronder Reimerswaal. Daarnaast hebben we digitale kanalen gebruikt met toepassing van zogenaamde banners die regionaal op mobiele apparaten met internetverbinding verschenen met de aankondiging van de informatiebijeenkomsten. Ook hebben we de websites van regionale overheden (provincies, gemeenten en waterschappen) ingezet. Het kan desondanks altijd zo zijn dat een deel van de geïnteresseerden niet bereikt

Nummer	Reactie	Antwoord
		wordt. Wij zullen bij een volgende organisatie van informatiebijeenkomsten hier extra aandacht voor hebben.
Reactienummer 202303549		
1	De waterstofronde wordt aangelegd zodat potentiële bedrijven hiervan waterstof kunnen afnemen. Parallel aan dit project zijn allerlei commerciële bedrijven (Air Liquide en Air Products) ook bezig om waterstofleidingen aan te leggen voor commerciële klanten, zoals Dow. Deze commerciële leidingleggers maken onterecht gebruik van 'Erkenning Openbaar Belang' of proberen via deze weg de leidingen te realiseren. Daarnaast ondermijnen deze bedrijven het toekomstige waterstofnetwerk en wordt het een wirwar aan leidingen onder de grond. Door het toestaan van deze commerciële cowboys ontstaat veel weerstand onder de grondeigenaren -en gebruikers. Dit ondermijnt het draagvlak op termijn voor de aanleg van een waterstofronde die wel degelijk valt onder het algemeen nationaal belang.	Het erkennen van een openbaar belang vindt buiten ons project plaats. Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) heeft een adviserende rol bij het bepalen van een erkenning van openbaar belang. Naar aanleiding van uw zienswijze is afstemming geweest binnen het ministerie van EZK. Daarop volgend is persoonlijk contact met u gelegd om nadere uitleg te geven over de raakvlakken tussen ons project en de andere, door u genoemde, initiatieven. Ook is nadere toelichting gegeven op het afwegingsproces bij het beoordelen van een aanvraag voor erkenning van openbaar belang. Uit onze contacten hebben wij vernomen dat deze toelichting heeft geleid tot de gewenste inzichten.
2	Er ontbreekt in Zeeuwsch Vlaanderen een visie die op termijn aangeeft hoe we de ondergrondse en bovengrondse infrastructuur qua leidingen en kabels moeten komen te liggen. Nu worden leidingen aangelegd buiten de bestaande leiding stroken om, waardoor ondergrondse versnippering optreedt en daardoor toekomstige barrières opwerpt voor toekomstige leidingen en een verhoogd risico met zich meebrengt qua veiligheid.	<p>In de Structuurvisie Buisleidingen 2012-2035 (SVB) is een ruimtelijke reservering gemaakt voor leidingen ten behoeve van het transport van gevaarlijke stoffen van nationaal belang: de SVB-strook. Meer informatie hierover kunt u vinden op https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-193118.pdf. De gemeenten hebben ruimte gereserveerd voor leidingen door een leidingstrook op te nemen in hun bestemmingsplannen.</p> <p>In ons project gaan we ervan uit dat we de nieuwe waterstofleiding kunnen realiseren binnen de SVB-strook. Mocht dat niet haalbaar of wenselijk zijn, dan zoeken wij in afstemming met de omgeving en regionale overheden wat de best passende ligging is. Uiteraard houden we ook dan rekening met de externe veiligheid.</p>

Nummer	Reactie	Antwoord
		De provincie Zeeland en de regionale overheden zijn verantwoordelijk voor het opstellen van een ruimtelijke ordeningsvisie op de ligging van kabels en leidingen in Zeeuws Vlaanderen.
3	Niet ad hoc te werkgaan het niet te snel toestaan van commerciële bedrijven. Als deze commerciële bedrijven wel een leiding aanleggen, moet de toekomstige vergoeding ook markt conform zijn. Dus niet alleen een toekomstige schadevergoeding. Het recht van opstal mag ook niet oneindig zijn, maar dient bijv. iedere 20 jaar herzien te kunnen worden.	De aanleg en vergoedingen van andere (commerciële) projecten vinden plaats buiten ons project. Waterstofnetwerk Zuidwest-Nederland maakt deel uit van het landelijke waterstofnetwerk. Het recht van opstal en de vergoedingen zijn voor alle deelprojecten gelijk.
4	Duidelijk vooraf bepalen: is het algemeen belang, wie gaat / mag deze opdracht uitvoeren, kan er gebruik worden gemaakt van een bestaande leiding en / of tracé.	Zie het antwoord hierboven. Het project Waterstofnetwerk Zuidwest-Nederland is een project van nationaal belang. Daarom is de projectprocedure onder de Omgevingswet van toepassing, gecoördineerd door het Rijk.
Reactienummer 202303583		
1	Het is logisch dat EZ dit onderzoekt wegens algemeen belang. Maar het is niet logisch dat commerciële bedrijven het zelfde pad bewandelen en onder de noemer algemeen belang gedoogplicht op kunnen leggen en ook nog eens buiten gebaande leidingstroken aanleg vergunning kunnen krijgen en dan ook nog mega winsten maken en de betrokken eigenaren met een fooi opzadelen met opstalrechten.	Het erkennen van een openbaar belang vindt buiten ons project plaats. Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) heeft een adviserende rol bij het bepalen van een erkenning van openbaar belang. Naar aanleiding van uw zienswijze is afstemming geweest binnen het ministerie van EZK. Daarop volgend is persoonlijk contact met u gelegd om nadere uitleg te geven over de raakvlakken tussen ons project en de andere, door u genoemde, initiatieven. Ook is nadere toelichting gegeven op het afwegingsproces bij het beoordelen van een aanvraag voor erkenning van openbaar belang. Uit onze contacten hebben wij vernomen dat deze toelichting heeft geleid tot de gewenste inzichten.
2	Naar onze mening moeten ook de veiligheidzones van de leidingen beter onderzocht worden die buiten de zakelijkrechtstrook opgelegd kunnen worden. Daar er straks ook sprake van is dat er door bestaande leidingen met een opstalrecht voor een	In ons project gaan we ervan uit dat we de nieuwe waterstofleiding kunnen realiseren binnen de SVB-strook. Mocht dat niet haalbaar of wenselijk zijn, dan zoeken wij in afstemming met de omgeving en regionale overheden wat de best passende ligging is. Uiteraard houden we ook dan rekening met de externe veiligheid.

Nummer	Reactie	Antwoord
	bepaald medium ook ander medium getransporteerd mag worden.	Wat betreft het transport van een ander medium door bestaande leidingen, wordt afstemming gezocht met grondeigenaren waar dit van toepassing is.
3	Dat er geen wildgroei kan ontstaan in leidingstroken door de aanleg van commerciële bedrijven. Er lopen nu onderzoeken en aanvragen van EZ en commerciële bedrijven parallel aan elkaar dat is niet wenselijk.	In ons project gaan we ervan uit dat we de nieuwe waterstofleiding kunnen realiseren binnen de SVB-strook. Mocht dat niet haalbaar zijn, dan zoeken wij in afstemming met de omgeving en regionale overheden wat de best passende ligging is. Uiteraard houden we ook dan rekening met de externe veiligheid. De provincie Zeeland en de regionale overheden zijn verantwoordelijk voor het opstellen van een ruimtelijke ordeningsvisie op de ligging van kabels en leidingen in Zeeuws Vlaanderen.
4	De veiligheidszones buiten de zakelijkrecht zones. Tevens de duur van het zakelijk recht dat moet max 15 jaar zijn en dan herzien worden.	Waterstofnetwerk Zuidwest-Nederland maakt deel uit van het landelijke waterstofnetwerk. Het recht van opstal en de vergoedingen zijn voor alle deelprojecten gelijk. In ons project gaan we ervan uit dat we de nieuwe waterstofleiding kunnen realiseren binnen de SVB-strook. Mocht dat niet haalbaar of wenselijk zijn, dan zoeken wij in afstemming met de omgeving en regionale overheden wat de best passende ligging is. Uiteraard houden we ook dan rekening met de externe veiligheid. Als project hebben wij geen invloed op het verlenen van een zakelijk recht en bijbehorende duur bij initiatieven buiten onze projectscope.
Reactienummer 202303585		
1	Het is de overtuiging van Vlaanderen dat groene waterstof een belangrijke rol te spelen zal hebben in het verminderen van broeikasgasemissies door de industrie en het verminderen van de behoefte aan fossiele brandstoffen door de industrie. Het is voor Vlaanderen en België echter niet mogelijk om al die groene waterstof zelf te gaan produceren (vooral als gevolg van een te beperkte productiecapaciteit aan hernieuwbare energie). Dus zal die groene waterstof van elders in Europa	Ons project beoogt naast het bijdrage aan het verbinden van vijf industriële clusters en wateropslaglocaties binnen Nederland ook een verbinding met het toekomstige waterstofnetwerk in België, waaronder Vlaanderen. Hiermee kan in de toekomst uitwisseling plaatsvinden van waterstof, ook over de landsgrenzen heen.

Nummer	Reactie	Antwoord
	aangevoerd moeten worden. Het voorgestelde Waterstofnetwerk Zuidwest-Nederland zou kunnen helpen om die elders geproduceerde groene waterstof naar hier te transporteren.	
Reactienummer 202303600		
1	<p>In het concept NRD zijn een aantal onderwerpen opgenomen die van toepassing zijn op het gehele project, maar minder relevant of niet van toepassing voor de aanleg binnen de gronden van de Buisleidingenstraat. Graag zien wij deze zaken qua scope duidelijker gedefinieerd en of specifiek gemaakt voor de gronden die in beheer zijn bij LSNED. Het waterstofnetwerk Zuidwest-Nederland is welkom in de Buisleidingenstraat maar zal zich te allen tijde moeten conformeren aan de aldaar geldende voorschriften voor ontwerp en aanleg van buisleidingen.</p> <p>Planologische bescherming In het concept NRD is opgenomen dat er een belemmeringstrook van 5 meter ter weerszijden van het hart van de buisleiding wordt ingesteld. Binnen de gronden van LSNED is dit niet van toepassing. Buisleidingexploitanten kunnen gebruik maken van de Buisleidingenstraat, maar hiervoor wordt geen recht van opstal overeengekomen, In plaats van een recht van opstal wordt tussen LSNED en een leidingexploitant een private overeenkomst gesloten. De fysieke bedreigingen worden door strikt toezicht afgewend.</p> <p>Daarnaast wordt gesteld dat er een projectbesluit genomen zal worden met betrekking tot de belemmeringstrook ter reservering van de gronden. Ook dit is niet van toepassing binnen de gronden van</p>	<p>In de volgende projectfase, ten behoeve van de 1e fase MER, het concept Voorkeursalternatief en de Integrale Effect Analyse, zullen de nodige ingrepen op het tracédeel dat zich op de gronden van de LSNED Buisleidingenstraat bevindt nader worden beschreven. Er wordt afstemming gezocht met LSNed vanuit de rol van beheerder. Wij zijn hierover al in gesprek. Binnen het overgrote deel de Buisleidingenstraat van LSNed worden geen nieuwe leidingtracés gerealiseerd. Er worden wel aanpassingen verricht aan bestaande afsluiterlocaties om deze geschikt te maken voor het toekomstige transport van waterstof. Daar waar wel sprake is van de aanleg van een nieuwe buisleiding, worden de door u genoemde kaders en voorschriften binnen de LSNed Buisleidingenstraat gerespecteerd. Ook hierover vindt nauwe afstemming plaats met LSNed en de betrokken regionale overheden.</p>

Nummer	Reactie	Antwoord
	<p>LSNED. LSNED stelt een tracé ter beschikking waarbij de toewijzing van het exacte tracé een wettelijke taak is van LSNED. Hierbij wordt rekening gehouden met de huidige aanwezige infrastructuur en aanleg van nieuwe infrastructuur, In die zin dient de scope van het projectbesluit zodanig aangepast te worden zodat deze de gronden in beheer van LSNED niet raken, maar daar op aansluiten.</p> <p>De planologische regelingen binnen de gronden van de Buisleidingenstraat zijn erop gericht om de aanleg van nieuwe infrastructuur zoals buisleidingen met gevaarlijke inhoud mogelijk te maken, waardoor een projectbesluit overbodig is. In de gemeente Woensdrecht heeft de Buisleidingenstraat de enkelbestemming 'Buisleidingenstraat' in het bestemmingsplan. In de gemeente Reimerswaal heeft de Buisleidingenstraat de enkelbestemming 'Buisleidingenstraat' en de dubbelbestemming 'Leiding — Buisleidingenstraat' in het bestemmingsplan.</p>	
2	<p>In tabel 4-1 is een overzicht opgenomen van de initiatieven die raakvlakken hebben met het project Waterstofnetwerk Zuidwest-Nederland. Met deze initiatiefnemers wordt afstemming gezocht waar we positief tegenover staan. Ter verduidelijking ligt het regie voeren op nieuwe initiatieven binnen de voor de gronden in beheer bij LSNED, volledig bij LSNED. LSNED zal hierbij rekening houden om de gereserveerde buisleidingenstroken voor de lange termijn zo duurzaam en toekomst vast mogelijk in te richten en in te delen. Hierbij weegt LSNED het veiligheidsbelang, risico's op domino/cumulatie, toegepaste wanddikte van buizen of strenger beheerregime op de gevaarlijke stoffen leiding af om</p>	<p>We hebben regelmatig contact met u en zijn met elkaar in gesprek over de samenwerking, zowel over de projectactiviteiten binnen het beheergebied van LSNED als uw adviserende rol vanuit de beschikbare ervaring, kennis en kunde. Wij danken u voor de bereidheid om constructief met ons samen te werken.</p>

Nummer	Reactie	Antwoord
	<p>tot een optimaal ruimtegebruik te komen. LSNED biedt haar kennis en expertise aan om buiten haar grondgebied te adviseren hoe de SVB stroken (Structuurvisie-Buisleidingen-stroken) optimaal en toekomst vast ingericht kunnen worden. Door de aandacht te richten op de realisatie van een of meerdere projecten kunnen de langetermijnbelangen en duurzame en toekomst vaste inrichting van de SVB-stroken tekort worden gedaan. Het toepassen van te grote onderlinge afstanden (dagmaten) tussen buisleidingen onderling binnen de SVB-stroken maakt de realisatie van toekomstige nieuwe projecten onmogelijk. Om de SVB-stroken optimaal te benutten en toekomstgericht in te richten dient er een dagmaat beperking te worden vastgesteld van maximaal twee meter of ingericht te worden met behulp van de formule zoals die in Kamerstuk 11355 nr. 9 in 1971 voor de Buisleidingenstraat is vastgesteld (zie bijlage).</p>	
Reactienummer 202303601		
1	<p>De onderbouwing voor dit project ontbreekt. Zo lang onduidelijk is hoe duur het toekomstig waterstof zal zijn, kan de industrie vrijblijvend belangstelling tonen, terwijl zij zich niet verbindt aan het daadwerkelijk inzetten van waterstof.</p>	<p>Het landelijk waterstofnetwerk wordt in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat door Hynetwork aangelegd. Dit netwerk verbindt de industriële gebieden in en rondom Rotterdam, Zeeland, Noord-Nederland, Noordzeekanaalgebied en Limburg met elkaar, met waterstofproductie en -import, met waterstofopslag en met het buitenland.</p> <p>Meer informatie over het waarom van het landelijke waterstofnetwerk vindt u op: www.hynetwork.nl/over-hynetwork/waterstofnetwerk-nederland.</p> <p>De onderbouwing van het stimuleren van waterstof door de Rijksoverheid vindt u op: https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/duurzame-energie/overheid-stimuleert-de-inzet-van-meer-waterstof.</p>

Nummer	Reactie	Antwoord
		Bedrijven die geïnteresseerd zijn in een aansluiting op het landelijke waterstofnetwerk kunnen hun interesse kenbaar maken bij Hynetwork (100% dochteronderneming van Gasunie). Hynetwork bekijkt samen met deze bedrijven of een aansluiting mogelijk is. Hynetwork heeft een deel van de website speciaal ingericht voor geïnteresseerde bedrijven. Hier wordt het commerciële proces toegelicht: https://www.hynetwork.nl/zakelijk .
2	De grootafnemers van aardgas in de kanaalzone zijn Dow en Yara. Voor beiden geldt dat zij verantwoordelijk zijn voor een onevenredig groot deel van de Nederlandse CO2 uitstoot. Sluiting zou Nederland een stuk dichterbij zijn CO2 emissie doelstelling brengen. Kunststof van de Dow en kunstmest van Yara zijn geen onderdeel van de circulaire duurzame toekomst. Het heeft geen zin deze bedrijven veel langer overeind te houden met allerlei subsidies.	De door u genoemde bedrijven zijn van groot economisch belang voor de Zeeuwse regio, maar hebben ook een bredere economische waarde in Nederland en het buitenland. Beide bedrijven willen bijdragen aan de energietransitie door hun productieprocessen schoner te maken. Dat gebeurt onder andere door het inzetten van waterstof in plaats van fossiele brandstoffen in de toekomst. Op deze wijze kunnen de bedrijven blijven bestaan én helpen de uitstoot van broeikasgassen te verminderen.
3	Ammoniak en natriumboorhydride zijn kansrijke alternatieve manieren waarop groene waterstof van A naar B over grote afstanden getransporteerd kan worden. Zetten we met een waterstof pijpleiding niet in op de verkeerde technologie?	Voor nut en noodzaak van ons project verwijzen wij naar het hierboven gegeven antwoord bij onderdeel 1, gericht op het nationale en internationale belang van een landelijk waterstofnetwerk. Aanvullend willen we aangeven dat de waterstof deels binnen Nederland wordt geproduceerd, maar deels ook geïmporteerd in onder andere de vorm van ammoniak.
4	De financiële onderbouwing ontbreekt volledig. Alternatieve vormen van waterstof transport zoals ammoniak zijn niet meegenomen. Het alternatief om niet waterstof maar elektriciteit als transport medium te gebruiken en elektrolyser en waterstof opslag te realiseren daar waar de vraag naar waterstof is, is niet meegenomen.	Graag verwijzen wij naar https://www.hyway27.nl/ voor toelichting op een breed onderzoek naar het gebruiken van bestaande aardgasleiding voor toekomstig transport van waterstof. De omvang van het hergebruik geeft grote praktische en financiële voordelen. Aanvullend bestaat een groot draagvlak bij de vijf grote industriële clusters die met het landelijk waterstofnetwerk worden verbonden om de overstap te maken van fossiele energie naar waterstof. Daar hoort ook de nodige bereidheid bij om te investeren in deze transitie. In de volgende projectfase wordt een Integrale Effect Analyse (IEA) gegeven. De IEA gaat specifiek in op de kosten van het project Waterstofnetwerk Zuidwest-Nederland.

Nummer	Reactie	Antwoord
		<p>Voor het onderwerp van waterstoftransport in de vorm van ammoniak verwijzen wij naar het hierboven gegeven antwoord bij onderdeel 3.</p> <p>Electrolysers worden op diverse locaties in Nederland gerealiseerd, daar waar de productie gunstig kan plaatsvinden, een deel van de vraag bestaat en/of waar verder transport via het toekomstige landelijke waterstofnetwerk efficiënt mogelijk is. Op die wijze wordt een optimum bepaald voor de productie en het transport van waterstof.</p>
Reactienummer 202303604		
1	<p>De aanleg van leidingen voor transport van industrie- en drinkwater van Evides is genoemd als raakvlakproject en een mogelijke meekoppelkans. Wij zijn positief over het feit dat u deze koppeling herkent en dat er inmiddels sprake is van onderlinge afstemming over de voorbereiding van beide projecten.</p> <p>Het Waterstofnetwerk Zuidwest-Nederland is van groot belang voor de (Zeeuwse) energietransitie. In het bijzonder heeft de Zeeuwse industriector een grote vraag naar groene waterstof, waarvoor een goed functionerend waterstofnetwerk essentieel is. Het tijdig en volgens planning uiterlijk in Q4-2027 in gebruik kunnen nemen van het netwerk is daarbij cruciaal.</p> <p>Ook de aanleg van de waterleiding van Evides levert een bijdrage aan het realiseren van de verschillende maatschappelijke opgaven. Vanuit dat oogpunt, maar ook omdat er al sprake is van samenwerking ten aanzien van de genoemde projecten, én vanwege het streven om projecten met een grote impact op omgeving zoveel mogelijk integraal te realiseren, vragen wij u hierbij om in de verdere voorbereiding als uitgangspunt te nemen dat genoemde projecten gelijktijdig uitgevoerd</p>	<p>Ook wij zien het maatschappelijke belang om de haalbaarheid te onderzoeken om de beoogde waterleiding van Evides samen met ons project aan te leggen. Daarover zijn we constructief in gesprek met Evides.</p> <p>Bij onze afstemming en afwegingen houden we altijd rekening met het belang van de tijdige aanleg van het landelijke waterstofnetwerk.</p>

Nummer	Reactie	Antwoord
	kunnen worden. Uiteraard wel met inachtneming van de hiervoor genoemde deadline van eind 2027.	
Reactienummer 202303607		
1	Mijn mening is vol gas inzetten op Waterstof, maar daarnaast ook te kijken naar kernenergie.	Het streven van het ministerie van EZK en Hynetwork is om in 2030 het landelijke waterstofnetwerk gereed te hebben. De gezamenlijke inspanning is er op gericht om deze ambitieuze planning te halen. Daarnaast loopt landelijk een veelvoud aan projecten in het kader van de energietransitie, ook initiatieven die verkennen of en zo ja waar een of meerdere kerncentrales kunnen worden gebouwd.
2	Voor Waterstof dient nagegaan te worden in hoeverre er sprake is van zuivere Waterstof en wat de kwaliteit na verbranding is.	Landelijk wordt voor waterstof een zuiverheidsgraad bepaald. Dat gebeurt door het ministerie van EZK. De insteek is een hoge zuiverheidsgraad zodat de waterstof door zo veel mogelijk industrieën direct gebruikt kan worden voor de productieprocessen. Ook wordt hierover afstemming gezocht met België en Duitsland omdat met die landen een uitwisseling van waterstof plaats zal vinden door het koppelen van de nationale netwerken.
3	<p>Veiligheid! voor veel mensen is Waterstof iets engs, daar zal duidelijk over gecommuniceerd moeten worden.</p> <p>Uit eerdere bijeenkomsten bekruipt mij het enge gevoel dat men vanuit de Overheid erg luchtig over Waterstof praat.</p> <p>Wij willen graag met onze expe [onvolledige tekst op ingediend formulier].</p>	<p>We zijn het met u eens dat veiligheid een belangrijk onderwerp is in onze communicatie. Bij ons staat veiligheid voorop, we zorgen ervoor dat het transport van waterstof veilig is en blijft. Waterstof is voor een grote groep nog onbekend. Daarom gaan we er in onze communicatie meer aandacht aan besteden.</p> <p>Graag nemen wij de misvatting weg dat het ministerie van EZK luchtig omgaat met het onderwerp waterstof. We nemen veiligheid heel serieus. Het toekomstige waterstofnetwerk moet voldoen aan strenge veiligheidseisen.</p>
4	<p>Als er onvoldoende nagedacht wordt over veiligheid, dan kan er vanuit de maatschappij veel weerstand tegen Waterstof komen.</p> <p>Ook de manier waarop Waterstof gemaakt wordt moet goed aangepakt worden. Er is al veel bezwaar tegen grijze Waterstof, maar ook het omzetten van elektriciteit in Waterstof en weer terug. Transport is risicovol.</p>	Zie het antwoord hierboven.

Nummer	Reactie	Antwoord
Reactienummer 202303608		
1	Nee.	
2	Nee.	
3	Nee.	
4	Er zijn geen opmerkingen op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau bij het waterstofnetwerk Zuidwest-Nederland, maar het verzoek is, gezien het belang van het dossier, om op de hoogte te blijven en er wordt aangestuurd op overleg met instanties als North Sea Port en Fluxys.	Wij houden u op de hoogte van de voortgang van het project via de formele kanalen en via persoonlijk contact. Ook blijven wij contact houden met North Sea Port en Fluxys.
Reactienummer 202303610		
1	Nee, tenzij grensoverschrijdende impact verwacht wordt op Vlaams grondgebied.	Bij de milieuonderzoeken wordt ook gekeken naar eventuele effecten op Vlaams grondgebied. Wij houden u op de hoogte van de uitkomsten van de onderzoeken.
2	We willen vragen om de impact op Vlaams grondgebied te onderzoeken.	Bij de milieuonderzoeken wordt ook gekeken naar eventuele effecten op Vlaams grondgebied van ons project.
3	Geen.	Geen.
4	Gelieve het departement Omgeving tijdens de verdere procedure te betrekken. We willen vragen om ook tijdens de volgende terinzageleggingen om advies gevraagd te worden. Kan u hierbij uw mail richten naar het opgegeven mailadres.	Uiteraard zorgen we ervoor dat u op de hoogte blijft en informeren wij u over de vervolgstappen van onze projectprocedure via het door u opgegeven e-mailadres.
Reactienummer 202303611		
1	In onze bijgevoegde zienswijze gaan wij in op deze en onderstaande vragen. De bijlage bij deze zienswijze is bijgevoegd onder de volgende vraag in dit formulier. a) We maken ons gezien de grote hoeveelheid en schaal van de projecten die geprojecteerd worden op onze gemeente wel zorgen over de leefbaarheid en de ruimtelijke kwaliteit. Wij hebben daarom onze bijgevoegde	a) Als projectorganisatie streven we naar een constructieve samenwerking met onze regionaal bestuurlijke stakeholders waarbij we alle belangen meewegen in ons project en daarover afstemmen. Hierbij zullen wij ook rekening houden met uw positiebepaling. b) Bij het bepalen van de locaties van de nieuwe afsluiterstations streven we naar een zo klein mogelijke ruimtelijke impact, zowel bovengronds als ondergronds. Wij nemen u graag mee in ons afwegingsproces en de verdere technische uitwerking zodat u daar tijdig kennis van kunt nemen en op kunt reageren.

Nummer	Reactie	Antwoord
	<p>positiebepaling vastgesteld, die onze leidraad vormt in alle individuele energie-infrastructuurprojecten. Naar verwachting wordt deze positiebepaling ongewijzigd verankerd in onze gemeentelijke Omgevingsvisie (vaststelling gepland op 14 december 2023). Wij verzoeken u in de verdere planvorming rekening te houden met onze positiebepaling.</p> <p>b) We maken ons zorgen over het feit dat gesteld wordt dat er nieuwe afsluiters nodig zijn, die bovengronds enkele tientallen vierkante meters beslaan. Aangezien de leiding is gelegen in de bestaande buisleidingstraat die wordt beheerd door LSNEED, pleiten wij er voor om er binnen het project voor te zorgen dat deze bovengrondse ruimteclaims geen beperkingen zullen leggen op het in de toekomst kunnen toevoegen van nieuwe kabels en leidingen aan de buisleidingenstraat. Zo houden we de daarvoor reeds gereserveerde ruimte robuust beschikbaar voor toekomstige additionele energie-infrastructuur.</p> <p>c) Ook het feit dat aansluitleidingen naar toeleveranciers en afnemers van waterstof geen onderdeel uitmaken van het project, baart ons zorgen. We begrijpen dat nu nog niet bekend is welke afnemers en toeleveranciers zich in de toekomst zullen aandienen. Echter vanwege de aard en omvang van het industriële, circulaire, logistieke én energie-cluster op het Haven- en industrieterrein Moerdijk en de</p>	<p>Bedrijven die geïnteresseerd zijn in een aansluiting op het landelijke waterstofnetwerk kunnen hun interesse kenbaar maken bij Hynetwork (100% dochteronderneming van Gasunie). Hynetwork bekijkt samen met deze bedrijven of een aansluiting mogelijk is. Hynetwork heeft een deel van de website speciaal ingericht voor geïnteresseerde bedrijven. Hier wordt het commerciële proces toegelicht: www.hynetwork.nl/zakelijk. Als tijdig uitsluitel ontstaat over aan te sluiten bedrijven dan worden die meegenomen in de scope van ons project. Anders kunnen de aansluitingen in de toekomst nog worden gerealiseerd. Het bepalen van de locaties en het uitvoeren van de werkzaamheden ten behoeve van aansluitingen op het waterstofnetwerk vinden dan buiten het project plaats.</p> <p>c) De ontwerptafel is bij ons bekend en vanuit het ministerie van EZK wordt deelgenomen aan de werkgroep Gebiedsgericht Werken Moerdijk. We zoeken afstemming met de ontwerptafel en informeren de betrokkenen over de vervolgstappen in de procedure van ons project, zoals tijdens de gebiedstafels die wij organiseren.</p> <p>Als project werken we conform de geldende Projectprocedure onder de Omgevingswet. Daarbij zijn we onder andere verplicht om inzichtelijk te maken hoe ons project zich verhoudt in de omgeving. Naast het in beeld brengen van regionaal ruimtelijke plannen hoort daarbij ook een beeld van raakvlakprojecten, waaronder de rijksprojecten in het kader van de energietransitie. Wij maken deze zogenaamde omgevingsanalyse in de volgende projectfase, gericht op het milieueffectenonderzoek, de Integrale Effect Analyse en concept Voorkeursalternatief. Over een overkoepelend plan-m.e.r. voor alle bekende rijksprojecten in het projectgebied is op dit moment nog geen uitsluitel. Het besluit hierover vindt buiten het project plaats. Wel vindt vanuit 'gebiedsgericht werken' binnen het ministerie van EZK afstemming plaats voor de regio's Zeeland en Moerdijk. Het ministerie van EZK en Hynetwork nemen aan beide werkgroepen deel en dat zorgt voor de nodige afstemming tussen</p>

Nummer	Reactie	Antwoord
	<p>waterstofplannen uit het PEH kan toch met enige zekerheid gesteld worden dat daar in de toekomst meerdere afnemers en toeleveranciers zullen zijn. Gezien de hoge druk op de ondergrond in dit gebied, pleiten wij er voor om een robuuste aansluitleiding hier al wél binnen de scope van het project te betrekken. Dit om toekomstige aansluitingen zeker te stellen.</p> <p>d) In het BO Leefomgeving van juni 2023 zijn concrete afspraken gemaakt tussen Rijk en regio over het inrichten van een ontwerptafel, waarin alle ruimtevrage opgaven van lokaal, regionaal en nationaal belang in het gebied integraal worden afgewogen, met daarbij nadrukkelijk aandacht voor de structurele verbetering van de leefbaarheid en toekomstbestendig perspectief voor de inwoners en ondernemers in het gebied. In dit kader werken wij inmiddels, samen met vertegenwoordigers van de Ministeries van EZK en BZK en de provincie Noord-Brabant, aan de Ontwerptafel Powerport Moerdijk. We verzoeken u in het vervolg van dit project afstemming te zoeken met deze ontwerptafel en de resultaten van die ontwerptafel te respecteren door ze mee te nemen in de definitieve NRD, milieueffectrapportage, integrale effectanalyse en het verdere proces.</p> <p>e) Het verbaast ons dat de lopende RCR-projecten 380kv-tracé Zuid-West Oost, Delta Rhine</p>	<p>de verschillende projecten. Daarnaast streeft het ministerie van EZK ernaar om met gebiedsgerichte communicatie per deelgebied ook naar buiten toe steeds de samenhang tussen de projecten in beeld te brengen. Dat gebeurt onder andere door gecombineerde informatiebijeenkomsten.</p>

Nummer	Reactie	Antwoord
	<p>Corridor, 380/150kV-station Moerdijk en Aanlanding wind op Zee - Nederwiek 3 niet zijn benoemd als raakvlakprojecten. Deze projecten hebben immers zoekgebieden die raken aan, overlappen en/of kruisen met het beoogde tracé van het waterstofnetwerk ZuidwestNederland. Wij constateren dat de onderlinge afstemming tussen deze projecten niet vanzelfsprekend is. In het licht van de MER-procedure(s) zou hier een meer integrale aanpak verwacht mogen worden van het Rijk. Er ontbreekt immers een bovenliggende plan-mer, waarin alle individuele projecten in samenhang zijn onderzocht. Er is meer aandacht nodig voor de cumulatieve effecten van de individuele projecten. In eerdere zienswijzen op concept-NRD's van de andere RCR-projecten hebben wij ook al dringend verzocht om één integrale milieubeoordeling te maken over alle RCR-projecten in het gebied. Wij zijn er van op de hoogte dat EZK intern onderzoekt wat de mogelijkheden hiervoor zijn. We verzoeken u daar in de definitieve NRD meer aandacht aan te besteden.</p>	
2	Zie vraag 1.	Zie beantwoording vraag 1.
3	Zie vraag 1.	Zie beantwoording vraag 1.
4	Zie vraag 1.	Zie beantwoording vraag 1.
Reactienummer 202303612		
1	<p>Er moet gezocht worden naar alternatieve routes welke meer recht doen aan de agrarische exploitatie en concentratie van de leidingen in de bodem. Wat tevens onderzocht moet worden of deze leiding, in het kader van het algemeen belang, optimaal in</p>	<p>In de Structuurvisie Buisleidingen 2012-2035 (SVB) is een ruimtelijke reservering gemaakt voor leidingen ten behoeve van het transport van gevaarlijke stoffen van nationaal belang: de SVB-strook. Meer informatie hierover kunt u vinden op https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-</p>

Nummer	Reactie	Antwoord
	overheidsgrond gelegd moet worden zoals in bermen van wegen en andere overheidsgrond.	<p>193118.pdf. De gemeenten hebben ruimte gereserveerd voor leidingen door een leidingstrook op te nemen in hun bestemmingsplannen.</p> <p>In ons project gaan we ervan uit dat we de nieuwe waterstofleiding kunnen realiseren binnen de SVB-strook. Mocht dat niet haalbaar zijn, dan zoeken wij in afstemming met de omgeving en regionale overheden wat de best passende ligging is.</p> <p>De provincie Zeeland en de regionale overheden zijn verantwoordelijk voor het opstellen van een ruimtelijke ordeningsvisie op de ligging van kabels en leidingen.</p>
2	Graag zien wij meer onderzoek naar de veiligheid van de leidingen als het gaat om ontploffingsgevaar en bodembewerkingsmogelijkheden voor het agrarisch gebruik.	We houden ons in het ontwerp en tijdens de aanleg en het beheer aan de geldende wet- en regelgeving op het gebied van omgevingsveiligheid. De leidingen worden op een dusdanige diepte gelegd zodat agrarisch gebruik niet wordt belemmerd.
3	Wat de invloed van de leidingen is op de agrarische exploitatie van percelen en de grondeigenaren in het kader van de waardedaling, schaduw schade en gebruiksbeperkingen.	Zie het antwoord hierboven.
4	Wij achten dat het waterstofnetwerk niet gebruikt wordt in het kader van het algemeen belang, maar commercieel geëxploiteerd wordt door producenten en afnemers. Derhalve dient gebruik te worden gemaakt van een jaarlijkse retributie in plaats van de voorgenomen gedoogbeschikking. Commerciële exploitatie en winst dient hierbij uitdrukkelijk uitgesloten te worden.	Hynetwork (100% dochteronderneming van Gasunie) legt in opdracht van de Rijksoverheid het landelijk waterstofnetwerk aan dat bedoeld is om vijf industriële clusters in Nederland met elkaar te verbinden, en met opslag- en importlocaties en met het buitenland. Het Rijk is 100% aandeelhouder van Gasunie. Dochteronderneming Hynetwork is daarmee geen organisatie met winstoogmerk. Het waterstofnetwerk moet, net als het aardgasnetwerk, gezien worden als dienst van algemeen belang.
Reactienummer 202303613		
1	<p>Plan wat nu ter inzage ligt is onvolledig. Verwezen wordt naar een bijlage bij de zienswijze. Hieronder de hoofdpunten uit de bijlage.</p> <p>a) Tot mijn grote verbazing stopte het oostelijk tracé bij de Jurjaneweg in Borssele. Het</p>	<p>a) Inderdaad is in de projectfase waarin we nu zitten het volledige tracé nog niet bekend. In de volgende projectfase, waarin we komen tot een zogenaamd concept Voorkeursalternatief zal een nadere afbakening van het ontwerp worden vastgelegd. Daar hoort een bepaalde marge bij waarbinnen het definitieve tracé verder uitgewerkt wordt, ook in het door u genoemde gebied. Uiterlijk ten tijde van een Ontwerp</p>

Nummer	Reactie	Antwoord
	<p>vervolg tracé na de Jurjaneweg tot Europaweg Zuid verderop lag in het beheersgebied van North Sea Ports, en was nog onbekend. Het plan heeft daarmee een onvolledige status, en naar mijn mening uitermate slordig dat een onvolledig document ter inzage wordt gelegd.</p> <p>b) Juist in dit vervolg gebied bevindt zich meerdere boven- en ondergrondse infra. Daarnaast zijn natuurwaarden aanwezig die een bufferfunctie vormen voor de omgeving. Voor de tracé bepaling in dit vervolgdeel kunnen raakvlakken ontstaan met boven- en ondergrondse infra- of toekomstplannen van meerdere ruimtegebruikers en natuurwaarden.</p> <p>c) Waterstof is een uitermate explosief gas wat een risico kan vormen in combinatie met bovenstaande ruimtegebruikers en raakvlakken. - In de Concept NRD Waterstofnetwerk Zuid West wordt het plaatsgebonden risico vernoemd, waarbij de modellering van de veiligheidscontour zal worden beoordeeld in de gebruiksfase. Gezien het feit dat er in de directe gevoelige objecten aanwezig zijn trek ik deze gebruiksfase en wijze van beoordelen in twijfel.</p> <p>Wat zijn de gevolgen voor mensen die in de nabijheid van de veiligheidscontour wonen? Dit zou bepaald moeten zijn in het voortraject. - De combinatie- en kruisingen met de bestaande en geplande hoofdinfrastructuur geven</p>	<p>Projectbesluit, beoogd medio 2025, dient het gedetailleerde ontwerp gereed te zijn. Afhankelijk van zienswijzen daarop kan het ontwerp ten behoeve van het Projectbesluit (eind 2025) worden vastgesteld.</p> <p>U noemt terechte aandachtspunten die wij allemaal meenemen in de bovengenoemde vervolguiterwerking van het tracé-ontwerp en inpassing daarvan in de ondergrond.</p> <p>b) We houden ons in het ontwerp en tijdens de aanleg en het beheer aan de geldende wet- en regelgeving op het gebied van omgevingsveiligheid.</p>

Nummer	Reactie	Antwoord
	een extra hoog veiligheidsrisico voor sabotage, terrorisme of militaire acties. Dit aspect dient niet alleen te worden meegenomen bij veiligheidsafwegingen van de pijpleiding en het tracé, maar ook voor de omgeving.	
2	Voor de overige onderdelen wordt eveneens verwezen naar de bijlage in pdf-formaat.	Zie de antwoorden hierboven.

Nummer	Reactie	Antwoord
Reactienummer 202303615		
1	<p>Verwezen wordt naar de bijlage bij de zienswijze. Hieronder de hoofdpunten daaruit.</p> <p>a) Op 31 oktober 2023 heeft de gemeenteraad van Kapelle de Bouwsteen Waterstof van de Duurzaamheidsagenda Kapelle vastgesteld. In dit beleid is het volgende vastgelegd: Op het waterstofnetwerk Zuidwest-Nederland moet in onze gemeente een aansluiting komen voor de regionale waterstofketen. Wij zijn in overleg met Hynetwork Services (HNS) over deze aansluitmogelijkheid. Hierbij benadrukken wij dat deze aansluiting van groot belang is voor de grote verduurzamingsopgave van de lokale industrie. Het is voor de gemeente Kapelle essentieel dat deze aansluiting er komt.</p> <p>b) In de ter inzage liggende Notitie Reikwijdte en Detailniveau worden projecten genoemd die ook voor onze gemeente van groot belang zijn. Het gaat dan met name over de aanleg van nieuwe watertransportleidingen van Evides en het regionale waterstofnetwerk Kapelle. De impact</p>	<p>We weten dat u zich heeft gemeld bij Hynetwork over een aansluiting op het waterstofnetwerk. Hynetwork bekijkt samen met u of een aansluiting mogelijk is. Hynetwork heeft een deel van de website speciaal ingericht voor geïnteresseerde bedrijven. Hier wordt het commerciële proces toegelicht: www.hynetwork.nl/zakelijk. Als tijdig uitsluitel ontstaat over aan te sluiten bedrijven dan worden die meegenomen in de scope van ons project. Anders kunnen de aansluitingen in de toekomst nog worden gerealiseerd. Het bepalen van de locaties en het uitvoeren van de werkzaamheden ten behoeve van aansluitingen op het waterstofnetwerk vinden dan buiten het project plaats.</p> <p>a) Ook wij zien het maatschappelijke belang om de haalbaarheid te onderzoeken om de beoogde waterleiding van Evides samen met ons project aan te leggen. Daarover zijn we constructief in gesprek met Evides. Bij onze afstemming en afwegingen houden we altijd rekening met het belang van de tijdige aanleg van het landelijke waterstofnetwerk.</p> <p>In de verdere uitwerking van het technisch ontwerp houden wij rekening met uw punt van optimale ligging om zo goed mogelijk ruimte beschikbaar te houden voor toekomstige initiatieven. We informeren u</p>

Nummer	Reactie	Antwoord
	<p>van de uitvoering is groot op onze gemeente en haar inwoners. Het is vanuit maatschappelijk oogpunt ondenkbaar dat deze projecten separaat van elkaar worden uitgevoerd. Wij weten dat u zich inspant om deze samenwerking mogelijk te maken. Onze zienswijze is dat deze samenwerking een vaststaand feit moet zijn. Hiermee geeft u duidelijkheid naar onze inwoners dat de impact van de uitvoering beperkt blijft tot één moment.</p> <p>c) De realisatie van uw project in combinatie met de plannen van Evides moet plaatsvinden binnen de nog beschikbare ruimte in de leidingenstrook in onze gemeente. Zoals eerder benadrukt in het bestuurlijk overleg van 19 oktober 2023 roepen wij u op de beschikbare ruimte zo optimaal mogelijk in te richten. Hiermee bedoelen wij dat na aanleg van het waterstofnetwerk en de leidingen van Evides er nog ruimte blijft voor toekomstige leidingen. Het is aannemelijk dat deze ruimte in de toekomst noodzakelijk is voor de energietransitie.</p> <p>d) Zoals in onze eerdere inspraakreactie aangegeven is het betrekken van onze inwoners en gebruikers in het gebied van groot belang. Wij merken dat door onder andere de stapeling van grote infrastructurele werken in de planfase in ons gebied de zorgen van mensen toenemen. Hiermee staat draagvlak voor deze projecten onder druk. Wij verzoeken u dan ook om</p>	<p>over de keuzes die we daarbij maken.</p> <p>b) Ook wij vinden het belangrijk om de omgeving (inwoners en industriële gebruikers) op de hoogte zijn van de ontwikkelingen in ons project. Naast de inspraakmomenten sturen we ook regelmatig een nieuwsbrief en werken we de projectpagina bij. Zowel het ministerie van EZK als Hynetwork maken deel uit van de werkgroep gebiedsgericht communiceren waarin we integrale communicatie uitwerken over de energieprojecten in het gebied.</p>

Nummer	Reactie	Antwoord
	zorgvuldig, volledig, open en persoonlijk alle inwoners en gebruikers te betrekken.	
Reactienummer 202303616		
1	<p>Verwezen wordt naar de bijlage bij de zienswijze. Hieronder de hoofdpunten daaruit.</p> <p>a) Om onze vitale infrastructuur tegen eventuele effecten van risicobronnen te borgen, heeft TenneT recent door adviesbureau Royal Haskoning/DHV Nederland B.V. een onderzoek laten uitvoeren naar de effecten van risicobronnen op onze hoogspanningsverbindingen en -stations. Hieruit is gebleken dat vanaf 3,5 kW/m² warmtestraling en een overdruk van 0,2 Bar de leveringszekerheid van onze verbindingen niet meer gewaarborgd kan worden. TenneT verzoekt dan ook in het kader van de onderbouwing van de effecten en risico's (m.u.v. buisleidingen) in de MER deze uitgangspunten mee te nemen. De invloed van de risicobronnen (zoals waterstof electrolyzers, -opslag en regel- en meetstations) op het (huidige en toekomstige) hoogspanningsnet dient dan ook beter te worden onderbouwd. TenneT vraagt in de MER in te gaan op de faalkans en daar waar deze groter is dan 10⁻⁵ per kilometer per jaar te onderbouwen hoe voldaan kan worden aan de maximale stralingsintensiteit. TenneT blijft graag met de Hynetwork Service B.V. in gesprek over de toekomstige invulling van risicobronnen nabij ons hoogspanningsnet.</p>	<p>We hebben al contact met TenneT. We nemen uw aandachtspunten over de wederzijdse beïnvloeding mee. We hebben beide een taak om risico's inzichtelijk te maken en aan te geven hoe wij als initiatiefnemers rekening houden met elkaar en met de omgeving.</p> <p>a) Met verwijzing naar het voorgaande antwoorden blijven wij graag met u in gesprek om te komen tot de genoemde en andere wederzijds wenselijke inzichten.</p> <p>b) Met verwijzing naar de voorgaande antwoorden blijven wij graag met u in afstemming om te komen tot de wederzijds wenselijke optimalisaties in uw en onze projecten, waaronder het Waterstofnetwerk Zuidwest-Nederland.</p>

Nummer	Reactie	Antwoord
	<p>b) In hoofdstuk 4.2 onder wordt beschreven dat als uitgangspunt delen van het bestaande aardgastransportnetwerk zal worden gebruikt voor het transport van waterstof. Voor de bestaande buisleidingen is reeds een afweging gemaakt of de nabijgelegen hoogspanningsverbindingen voldoen aan de NEN 3654. Mocht het bestaande transportleidingnetwerk niet gebruikt kunnen worden en gebruik worden gemaakt van een nieuwe waterstof buisleidingstracés is één van de uitgangspunten deze te bundelen met bestaande infrastructuur waaronder hoogspanningsverbindingen. Of het bundelen van zowel leidingtracés voor hoogspanning en buisleidingen voor waterstof mogelijk is zal moeten blijken uit een onderzoek naar wederzijdse beïnvloeding van buisleidingen en hoogspanningssystemen (NEN 3654). Wij verzoeken een NEN 3654 onderzoek onderdeel te laten zijn van de te verrichten onderzoeken in het kader van de verdere uitwerking van de plannen. Het uitgangspunt vanuit TenneT is dat er gestreefd wordt naar een waterstoftracé op geruime afstand van het landelijke hoogspanningsnet.</p> <p>Het bundelen van zowel leidingtracés voor hoogspanning en buisleidingen voor brandbare stoffen (zoals waterstof) is, naast de hierboven geuite bedenkingen, ook een strategisch vraagstuk. Ons bewust zijnde van de beperkte ruimte in Nederland voor infrastructuur is het</p>	

Nummer	Reactie	Antwoord
	<p>vanuit kwetsbaarheid (als gevolg van subversieve acties dan wel calamiteiten) niet gewenst om vitale infrastructuur in elkaars nabijheid aan te leggen.</p> <p>c) Als laatste wil ik adviseren om TenneT tijdig te betrekken bij de ontwikkelingen/uitwerkingen van het waterstofnetwerk Zuidwest-Nederland, zodat door ons vroegtijdig een afweging kan worden gemaakt of dit gevolgen heeft of kan hebben voor de capaciteit van het transportnet.</p>	
Reactienummer 202303617		
1	<p>Verwezen wordt naar de bijlage bij de zienswijze. Hieronder de hoofdpunten daaruit.</p> <p>a) In de ter inzage liggende Notitie Reikwijdte en Detailniveau worden projecten genoemd die ook voor onze gemeente van groot belang zijn. Het gaat dan over de aanleg van nieuwe watertransportleidingen van Evides en het waterstofnetwerk in Reimerswaal. De impact van de uitvoering van deze projecten op onze gemeente en haar inwoners is groot. Het is vanuit maatschappelijk oogpunt niet wenselijk dat deze separaat van elkaar worden uitgevoerd. Het is ons bekend dat u zich inspant om de projecten gelijktijdig uit te voeren en samenwerking mogelijk te maken. Onze zienswijze is dat deze samenwerking een vaststaand feit moet zijn. Hiermee geeft u duidelijkheid aan onze inwoners over de impact van de uitvoering en het feit dat deze beperkt blijft tot één moment.</p>	<p>a) Ook wij zien het maatschappelijke belang om de haalbaarheid te onderzoeken om de beoogde waterleiding van Evides samen met ons project aan te leggen. Daarover zijn we constructief in gesprek met Evides. Bij onze afstemming en afwegingen houden we altijd rekening met het belang van de tijdige aanleg van het landelijke waterstofnetwerk.</p> <p>b) In de verdere uitwerking van het technisch ontwerp houden wij rekening met uw punt van optimale ligging om zo goed mogelijk ruimte beschikbaar te houden voor toekomstige initiatieven. We informeren u over de keuzes die we daarbij maken.</p> <p>c) Ook wij vinden het belangrijk om de omgeving (inwoners en industriële gebruikers) op de hoogte zijn van de ontwikkelingen in ons project. Naast de inspraakmomenten sturen we ook regelmatig een nieuwsbrief en werken we de projectpagina bij. Zowel het ministerie van EZK als Hynetwork maken deel uit van de werkgroep gebiedsgericht communiceren waarin we integrale communicatie uitwerken over de energieprojecten in het gebied.</p>

Nummer	Reactie	Antwoord
	<p>b) De realisatie van uw project in combinatie met de plannen van Evides moet plaatsvinden binnen de nog beschikbare ruimte in de leidingenstrook in onze gemeente. Zoals eerder benadrukt in het bestuurlijk overleg van 19 oktober 2023 roepen wij u op om de nog beschikbare ruimte in de leidingenstrook zo efficiënt mogelijk te benutten zodat er na de aanleg van het waterstofnetwerk en de leidingen van Evides nog voldoende ruimte overblijft voor de aanleg van toekomstige leidingen. Het is aannemelijk dat deze ruimte in de toekomst noodzakelijk is voor de energietransitie.</p> <p>c) Het betrekken van onze inwoners en gebruikers in het gebied is van groot belang. Wij merken dat, door de toekomstige uitvoering van grote infrastructurele werken in onze gemeente, de zorgen van mensen toenemen. Hiermee staat het draagvlak voor deze projecten onder druk. Wij verzoeken u dan ook om zorgvuldig, volledig, open en persoonlijk alle inwoners en gebruikers hierin te betrekken.</p>	
Reactienummer 202303618		
1	<p>Verwezen wordt naar de bijlage bij de zienswijze. Hieronder de hoofdpunten daaruit.</p> <p>a) Het waterstofnetwerk Zuidwest-Nederland gaat onderdeel uitmaken van het landelijke</p>	<p>Fijn om te lezen dat u zich goed betrokken voelt en dat u het waardeert hoe we de inwoners van uw gemeente betrekken.</p>

Nummer	Reactie	Antwoord
	<p>waterstofnetwerk dat primair de verschillende industrieclusters in Nederland met elkaar verbindt. Wij willen u bedanken voor het zorgvuldige proces dat u doorloopt. Ambtelijk en bestuurlijk worden wij hier goed in meegenomen. Ook heeft u onze inwoners over dit project geïnformeerd tijdens een informatiebijeenkomst op dinsdag 28 november 2023 in Heinkenszand.</p> <p>b) Het grondgebied van de gemeente Borsele maakt onderdeel uit van het tracévak Woensdrecht-Vlissingen. In dit tracévak komen geen geschikte bestaande aardgasleidingen vrij. De nieuwe waterstofleiding in dit tracévak, en daarmee ook op ons grondgebied, wordt daarom aangelegd volgens principe 2 (realisatie van het toekomstige waterstoftracé binnen de SVB-strook). De gemeente Borsele heeft deze zogenoemde SVB-strook overgenomen in haar bestemmingsplan voor het buitengebied. Het stemt ons tevreden dat de nieuwe waterstofleiding in deze strook gelegd gaat worden.</p> <p>c) In de cNRD staat het plangebied omschreven als het gebied waar de daadwerkelijke realisering van het Waterstofnetwerk Zuidwest-Nederland is voorzien. Er ontbreekt echter een figuur/afbeelding van het plangebied in de cNRD, waardoor het voor ons niet helder is tot waar het plangebied zich uitstrekt op ons grondgebied.</p>	<p>Graag houden wij u betrokken bij de verdere uitwerking van het technisch ontwerp en de ruimtelijke, ondergrondse inpassing van de waterstofleiding in de SVB-strook.</p> <p>a) Inderdaad is in de projectfase waarin we nu zitten het volledige tracé nog niet bekend. In de volgende projectfase, waarin we komen tot een zogenaamd concept Voorkeursalternatief zal een nadere afbakening van het ontwerp worden vastgelegd. Daar hoort een bepaalde marge bij waarbinnen het definitieve tracé verder uitgewerkt wordt, ook in het door u genoemde gebied. Uiterlijk ten tijde van een Ontwerp Projectbesluit, beoogd medio 2025, dient het gedetailleerde ontwerp gereed te zijn. Afhankelijk van zienswijzen daarop kan het ontwerp ten behoeve van het Projectbesluit (eind 2025) worden vastgesteld. De exacte ligging van het tracé tot in het havengebied is onderdeel van het vervolg van de procedure en wordt met u en met North Sea Port afgestemd. De uitkomst zal worden vastgelegd in de formele stukken waaronder het Projectbesluit van ons project.</p> <p>Zie het antwoord hierboven.</p> <p>b) Ook wij zien het maatschappelijke belang om de haalbaarheid te onderzoeken om de beoogde waterleiding van Evides samen met ons project aan te leggen. Daarover zijn we constructief in gesprek met Evides. Bij onze afstemming en afwegingen houden we altijd rekening met het belang van de tijdige aanleg van het landelijke waterstofnetwerk.</p>

Nummer	Reactie	Antwoord
	<p>Wij gaan ervan uit dat de aan te leggen buisleiding van het waterstofnetwerk loopt tot in dit havengebied en niet eindigt bij de grens van dit havengebied. Wij verzoeken u de hiervoor benodigde gronden in dit havengebied op te nemen in het projectbesluit; het planologisch-juridisch kader voor de realisatie van het Waterstofnetwerk.</p> <p>d) Het bestemmingsplan voor het havengebied op het grondgebied van de gemeente Borsele voorziet niet in de mogelijkheid tot het aanleggen van een buisleiding ten behoeve van de transport van waterstof. Het niet in het projectbesluit Waterstofnetwerk-Zuidwest-Nederland meenemen van de gronden in het havengebied op ons grondgebied betekent dat wij afzonderlijke bestemmingsplanprocedure, met alle daarbij behorende onderzoeken, moeten doorlopen om het waterstofnetwerk operationeel te laten worden.</p> <p>e) In de cNRD wordt aangegeven dat u de voor het project Waterstofnetwerk Zuidwest-Nederland noodzakelijke industriewaterleiding ziet als een meekoppelkans. Een meekoppelkans maakt geen onderdeel uit van het project, kent een eigen initiatiefnemer, die verantwoordelijk is voor besluitvorming, vergunningen, ontwerp, budget en planning. Wij kunnen wij ons niet vinden in deze opvatting. Al meerdere malen hebben wij aangegeven dat wij van mening zijn dat het Waterstofnetwerk Zuidwest-Nederland en de aanleg van een</p>	

Nummer	Reactie	Antwoord
	<p>industriewaterleiding naar het Sloegebied onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Immers, het beschikken over voldoende water is een must om waterstof te kunnen maken. Zonder water geen waterstof. En als er geen waterstof gemaakt kan worden, dan is er ook geen noodzaak voor een waterstofleiding om waterstof te transporten. We zijn groot voorstander van integrale besluitvorming zodat onze inwoners en de betreffende grondeigenaren, in één keer weten waar ze aan toe zijn en. We willen voorkomen dat besluiten later onverwachte en ongewenste gevolgen hebben.</p>	

Advies Commissie mer

Naast de voorgenoemde zienswijzen heeft ook de Commissie mer kennis genomen van de concept-NRD. Hierop heeft de Commissie mer een onafhankelijk advies gegeven dat te vinden is op de website www.commissiemer.nl, waar u kunt zoeken op het Waterstofnetwerk Zuidwest-Nederland. U kunt ook [hier](#) klikken om direct op de pagina te komen.

Ons project zal bij het opstellen van MER fase 1 en MER fase 2 rekening houden met het gegeven advies. De Commissie m.e.r. blijft betrokken bij ons project en zal in een latere fase over de kwaliteit van het MER adviseren, zodat de Minister dat advies kan gebruiken bij het Projectbesluit.

Hieronder geven wij nadere informatie over de Commissie mer.

Wat doet de Commissie mer

De Commissie mer adviseert, als onafhankelijke organisatie, over de inhoud van milieueffectrapporten. Een milieueffectrapport brengt de milieugevolgen van een project in beeld voordat de overheid een besluit over het project neemt.

De Commissie kan bij de start van een project adviseren over wat het milieueffectrapport moet beschrijven. En als het rapport is geschreven, dan kunnen we de inhoud [toetsen](#) en beoordelen of alles wat belangrijk is voordat project ook beschreven is.

De Commissie schrijft zelf geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer van een project. De Commissie neemt ook geen besluit over een project, dat doet de verantwoordelijke overheid.

Onafhankelijkheid

De Commissie mer is een onafhankelijke stichting. De werkwijze van de commissie is transparant en de adviezen zijn openbaar. Om een onafhankelijk advies te kunnen geven is het belangrijk dat de commissie geen enkele betrokkenheid heeft bij een initiatief, de besluitnemer of de initiatiefnemer.

Werkgroep

Per project stelt de Commissie mer een werkgroep van deskundigen samen. De commissie beschikt over een uitgebreid netwerk van deskundigen uit wetenschap, bedrijfsleven en kennisinstituten. Deskundigen worden ingehuurd op persoonlijke titel en op basis van hun persoonlijke kennis. De onafhankelijke positie wordt streng bewaakt. Deskundigen mogen niet betrokken zijn bij het project waarover de werkgroep adviseert.

[Protocol onafhankelijkheid](#).

Wat de Commissie precies doet, leest u in de factsheet [Advies van de Commissie mer](#).